

ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ОЛІЙНО-ЖИРОВИХ ПІДПРИЄМСТВ: ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ

Олійно-жирова промисловість – одна з провідних галузей харчової промисловості, структурний підкомплекс АПК, який об'єднує виробників насіння та масложирової продукції (олія як харчовий продукт для задоволення попиту населення, а також як напівфабрикат при виготовленні маргарину, майонезу, мила, стеаринових свіч, оліфи, парфумів тощо). Підприємства олійно-жирової промисловості у якості вихідної сировини для виробництва продукції використовують насіння таких олійних культур як соняшник, льон, бавовник, соя, гірчиця, арахіс, рапс, конопля тощо. Вказана сировинна база є основною складовою витрат діяльності, тому її затребувані обсяги зумовлюють розширення посівів олійних культур у сільському господарстві, підвищення їх врожайності, збільшення жирності насіння. Тому поліпшення системи управління підприємств олійно-жирової промисловості в частині формування інформаційних ресурсів про витрати діяльності (зокрема, виробничі) є невід'ємною складовою розвитку АПК України та економіки держави в цілому.

Спеціалізація підприємства, досліджуваної галузі, відіграє значну роль в організації бухгалтерського обліку витрат, зокрема при калькулюванні собівартості, відображенні витрат у складі виробництва чи у складі інших операційних витрат, визначенні ступеня виконання контрольної функції обліку.

На підприємствах олійно-жирової промисловості спеціалізація здійснюється у двох видах [1, С. 26]:

1) предметній – відособленість виробництва однорідної або обмеженої за асортиментом готової продукції (виробництво однорідної готової продукції такої як олія та шрот, що обумовлюється характером технології виготовлення готової продукції, яка потребує безперервності технологічного процесу);

2) технологічній – відособленість стадій технологічного процесу в окремі виробництва.

Підприємства олійно-жирової промисловості відповідають предметній формі спеціалізації виробничих процесів, тому їх можна умовно поділити на три групи [2, С. 315]:

Перша група – це підприємства, які виготовляють олію – олійножирові та олійноекстракційні комбінати.

Друга група – це підприємства для яких виробництво рафінованої дезодорованої олії не є основним видом діяльності (виготовлення до 20 % від загального обсягу соняшникової олії).

Третя група – це виробники олійно-жирової продукції – маргаринові заводи, миловарні комбінати, які використовують соняшникову олію у процесі виробництва своєї продукції.

Поряд з цим, слід відмітити одним із важливих факторів впливу на організацію бухгалтерського обліку витрат підприємства олійно-жирової промисловості та на можливість їх оптимізації є його географічне розташування. Найліпшим розташування є розміщення виробничих потужностей в місяцях великих посівів олійної сировини, однак для підприємств з виготовлення маргарину та майонезу більше значення має споживчий фактор. Проте, слід враховувати можливість забезпечення виробництва додатковими виробничими запасами – хімічними розчинниками, реактивами, есенціями, ароматичними речовинами, текстильними фільтрами, пакувальними матеріалами, тарними тканинами, скляним приладдям, паперово-целюлозними засобами. Окрім цього, основою є постачання устаткування і апаратури, інструментів і запасних частин для безперервності виробничих процесів. З вищевказаного можна зробити висновок, що концентрація виробництва підприємства олійно-жирової промисловості суттєво впливає на майбутню ціну продукції, що ним виготовляється.

Виготовлення олії та жирів є основною діяльністю олійножирових та олійноекстракційних комбінатів, інші ж підприємства або мають незначні обсяги виробництва олії, або ж взагалі вже працюють з олією, саломасом тощо як сировиною. Тому зупинимось саме на діяльності виробників олії та проаналізуємо склад їх витрат.

Найбільшу частку витрат підприємств олійно-жирової промисловості представляють виробничі та загальновиробничі витрати, в частині обслуговування господарської діяльності також виникають операційні витрати, та, залежно від активності підприємства в фінансових та в інвестиційних операціях, формуються відповідні витрати (їх частка варіюється). Тому для цілей управління необхідним є розкриття у внутрішній бухгалтерській звітності інформації про види витрат за видами діяльності, зокрема у складі основної діяльності доцільно передбачати показники за об'єктами витрат (калькулювання) олійної продукції, центри виникнення витрат, в їх розрізах вказати рівень браку та відходів (причини, можливість виправлення браку, використання відходів або їх собівартість та ціни реалізації). За уважимо, що центрами виникнення витрат є центри фінансової відповідальності, де у процесі господарської діяльності олійно-жирового підприємства виникають і формуються витрати: відділ логістики, закупівлі насіння, допоміжних матеріалів, брокерський, інженерний, технічний відділи (лабораторія), склад, відділ інвестицій тощо. До центрів виникнення витрат в олійно-жировому виробництві також слід відносити окремі структурні підрозділи, які виконують окремих етап технологічного процесу (оліє екстрактний, Комбікормовий, пелетний заводи, завод модифікованих жирів та ін.). Таким чином, відсутність у керівництва інформації про витрати діяльності за вищевказаними параметрами унеможливило стратегічне управління діяльністю підприємства олійно-жирової промисловості, ускладнює процеси бюджетування, ставить під сумнів достовірність ціноутворення тощо.

За свідченнями експертів український агросектор щороку нарощує виробництво сільськогосподарських олійних культур, а відтак, збільшуються обсяги виготовлення олійно-жирової продукції та її експорт. Однак, наразі нагальним питання є формування облікового забезпечення контролю якості продукції, її відповідності вітчизняним та міжнародним стандартам, що сприяє розширенню ринків споживачів як в середині держави, так і за її межами.

Результати дослідження показали, що грамотна розробка внутрішньої бухгалтерської звітності про витрати, у поєднанні із системою аналітичних рахунків (за видами продукції, відходів, браку, центрами виникнення витрат тощо – відповідно до цілей управління) на підприємствах олійно-жирової галузі АПК, а також удосконаленим у подальших дослідженнях методичним забезпеченням обліку витрат (зокрема виробничих), дозволять сформувати системоутворюючий елемент ефективного управління діяльністю підприємств АПК України.

Список використаної літератури:

1. Сопко В.В. Нормативный метод планирования и учета в пищевой промышленности / В.В. Сопко. – К.: Урожай, 1990. – 160 с.
2. Черновол О.М. Вплив галузевих особливостей на формування витрат в олійножировій промисловості // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – 2010. – № 4 (54). – С. 314-317.